

ΤΟ ΑΡΧΑΙΟΤΕΡΟΝ ΒΙΒΛΙΟΝ ΤΟΥ ΚΟΣΜΟΥ*)

Τὰ θρησκευτικά βιβλία τῶν ἀρχαίων λαῶν θεωροῦνται, καὶ δικαίως, ὡς τὰ πρῶτα καὶ παλαιότερα φιλολογικὰ μνημεῖα αὐτῶν· οἱ περὶ θεῶν καὶ ἡρώων μῦθοι καὶ τὰ θρησκευτικά σύμβολα ἐνέχουσιν ὑπὸ μορφήν ποιητικὴν τὸ σύνολον τῶν ἐντυπώσεων καὶ ἰδεῶν τῶν πρώτων ἀνθρώπων περὶ τῶν φυσικῶν φαινομένων καὶ τοῦ σύμπαντος ἐν γένει· τὰ δὲ πρῶτα φιλολογικὰ ἔργα τοῦ ἀνθρώπου τοιαῦτα καθόλου εἶχον θέματα καὶ ἰδέας καὶ τὰ αἰσθήματα ταῦτα συστηματοποιοῦντα. Ἐκτὸς ὅμως ἐκείνων ἐξαιρέσεων ἅπαντα σχεδὸν τὰ ἔργα ταῦτα ἀπωλέσθησαν, τὰ δὲ μέγιστα ἡμῶν περισωθέντα περιορίζονται εἰς μεταγενέστερας συνθέσεις καὶ εἰς ἀπλάσεις τῶν ἀρχικῶν. Οἱ Βέδαί, τὰ ἱερά τῶν Ἰνδῶν βιβλία, περιεχομένης τῆς ὕμνου, ὑποτιθεμένους προγενεστέρους τοῦ χωρισμοῦ τῶν ἀρίων λαῶν, τῆς μεταναστάσεως δηλὸν ἐκ τῆς Ἰνδικῆς εἰς τὰ βόρεια τῆς Ἀσίας μέρος, εἰς τὴν Ἑλλάδα, τὴν Ἰταλίαν καὶ τὴν Εὐρώπην ἐν γένει. Ἀλλ' ἡ διάσωσης αὐτῶν ὀφείλεται εἰς τὴν ἰδιάζουσαν σημασίαν, ἣν ἡ τάξις τῶν βραχμάνων ἐν Ἰνδικῇ ἀπέδιδεν εἰς τὴν πιστὴν διατήρησιν αὐτῶν ἱερὸν καθήκον θεωροῦσα τὴν κατὰ γράμμα ἀπομνημόνευσιν τῶν βεδικῶν ὕμνων· διότι ἐγράφησαν εἰς ἐποχὴν σχετικῶς οὐχὶ παλαιάν. Αἱ δὲ πρῶται τῶν Ἰουδαίων θρησκευτικαὶ βιβλοὶ, καὶ ἰδίως ἡ Πεντάτευχος, ἥς ἡ σύνταξις οὐχὶ λίαν βασίμως ἀποδίδεται εἰς τὸν Μωϋσέα, κυρίως εἰπεῖν, κατηρτίσθησαν ἐπὶ Ἑσδρα μετὰ τὴν μετοικεσίαν τῆς Βαβυλῶνος. Οἱ πρῶτοι τῶν Ἑλλήνων θρησκευτικοὶ ποιηταί, ὁ Ὀρφεύς, ὁ Μουσαῖος, ὁ Λίνος εἶναι πρόσωπα μυθολογικά, τῶν δὲ ὁμηρικῶν ποιημάτων, τοῦ παλαιοτάτου καὶ ἐξοχωτάτου μνημείου τῶν ἐλληνικῶν γραμμάτων, ἡ σύνταξις τίθεται κοινῶς εἰς τὸν ἑνατον πρὸ Χριστοῦ αἰῶνα, ἀλλ' ἡ περισυναγωγὴ καὶ γραφὴ αὐτῶν ἐγένετο μόλις κατὰ τὸν ἕκτον ἐπὶ Πεισιστράτου.

Καὶ ταῦτα μὲν περὶ τῆς συντάξεως καὶ τῆς γραφῆς τῶν ἀρχαιοτέρων φιλολογικῶν μνημείων· τὰ διασωθέντα δὲ παρ' ἡμῖν χειρόγραφα κατὰ φυ-

*) Ἑδημοσιεύθη ἐν «Ἐστία» 1877, τ. Γ' σ. 407—9.

οικόν λόγον, εἶναι πολλῶ μεταγενέστερα ἔνεκα τοῦ φθαρτοῦ τῆς γραφικῆς ὕλης καὶ τῆς ἐπιδράσεως πολυπληθῶν ἐξωτερικῶν περιστάσεων, πυρκαϊῶν, ναυαγίων καὶ ποικίλων ἄλλων τοιούτων· τὰ ἐν ταῖς ἀνασκαφαῖς τῆς Πομπηίας εὑρεθέντα ἀπηνθρακωμένα χειρόγραφα, ὧν τινὰ διὰ παντοίων ἐπιστημονικῶν μέσων μόλις ἐν μέρει κατώρθωσαν ν' ἀναγνώσωσιν οἱ παλαιογράφοι, ἀνερχόμενα εἰς τὸν πρῶτον μ. Χ. αἰῶνα ἴσως καὶ ὀλίγον πρότερον, εἰσι βεβαίως τὰ πάντων παλαιοτέρα, ἂν ἐξαίρετώμεν ὀλίγους τινὰς ἐν Αἰγύπτῳ εὑρεθέντας ἐλληνικοὺς παπύρους παλαιότερους τούτων.

Ἐκ τούτων προκύπτει ὅτι ἀναντιρρήτως ὡς τὸ ἀρχαιότερον βιβλίον τοῦ κόσμου δύναται νὰ θεωρηθῇ πάπυρός τις ἀνακαλυφθεῖς πρὸ τριακονταετίας ἐν Θήβαις τῆς Αἰγύπτου καὶ διατηρούμενος νῦν ἐν τῇ ἐθνικῇ βιβλιοθήκῃ τῶν Παρισίων. Ὁ πάπυρος οὗτος ἐγράφη εἰκοσιπέντε αἰῶνας πρὸ Χριστοῦ!

Ἐνεκα τοῦ θρησκευτικοῦ αὐτῶν δόγματος, καθ' ὃ τὸ *Κα* τὸ διπλοῦν, ἦτοι ἡ ψυχὴ, διατηρεῖται καὶ μετὰ θάνατον, ἐφ' ὅσον ἡ κατοικία αὐτοῦ, τὸ σῶμα διατηρεῖται ἀρτιμελές καὶ ἀκέραιον, οἱ Αἰγύπτιοι πᾶσαν κατέβαλλον ἐπιμέλειαν, ὅπως προφυλάττωσιν ἀπὸ ταχείας φθορᾶς τὰ πτώματα τῶν οἰκείων, καὶ τὰ κοσμήματα ἐτι καὶ τὰ ὄργανα ἀντικείμενα, ἅτινα ἔθετον ἐν τοῖς τάφοις αὐτῶν. Ἐκ τούτου τὰ πτώματα αὐτῶν ἐκ τῶν προσβολῶν τοῦ χρόνου ἔχοντα νὰ φοβηθῶσι τέρματα μνηστῆρ βασιλέων, αἱ πυραμίδες, καὶ ἡ τεχνικὴ τῆς ταφῆς, δι' ὧν προσεβλήθη ἐξ ἴσου πρὸς ταῦτα διαρκεῖς νὰ καταστήσωσι καὶ τοὺς βασιλεῖς νεκροῦς, εἰς τὰς υπογείους, ἐκεῖνας κρύπτας, ὅπου οὐ μόνον ἡ ἀσάθεια τῶν πραγμάτων τοῦ ἐκτὸς κόσμου οὐδὲν ἴσχυε νὰ μεταβάλλῃ, ἀλλὰ καὶ αὐτὸς ὁ ἀπροσφαιρικὸς ἀὴρ μετὰ δυσκολίας εἰσεχώρει, διατηρήθησαν ἀναλλοίωτα μετὰ τῶν νεκρῶν τῶν Φαραὼ καὶ τῶν οἰκογενειῶν αὐτῶν βίβλοι καὶ σκεύη καὶ ἐνδύματα καὶ καρποὶ ἀπὸ χιλιετηρίδων τεθαμμένα ἐν τοῖς ἐγκάτοις τῆς γῆς. Οὕτω περισώθη καὶ ὁ πάπυρος, περὶ οὗ ἤδη ὁ λόγος. Εὐρέθη ἐν υπογείῳ νεκροταφείῳ τῆς ἐνδεκάτης δυναστείας, κειμένῳ ἐν τῷ μέρει τῆς νεκροπόλεως τῶν Θηβῶν, τῷ καλουμένῳ Δραὰ - Ἀδού - Νατζά ὑπὸ τοῦ Γάλλου αἰγυπτιολόγου Πρίς, ἀπὸ τούτου δ' ἐπεκλήθη καὶ πάπυρος Πρίς.

Κατὰ ποίαν ἐποχὴν ἐβασίλευσεν ἡ ἐνδεκάτη δυναστεία δὲν εἶναι ἀκριδῶς ὠρισμένον. Οἱ αἰγυπτιολόγοι ἐπὶ τῇ βάσει τῶν εἰς τὴν ἱστορίαν τῶν βασιλέων ἀναφερομένων ἱερογλυφικῶν ἐπιγραφῶν ἠδυνήθησαν κατὰ προσέγγισιν νὰ συναγάγωσιν ὅτι ἡ ἀρχὴ τῆς δεκάτης ὀγδόης δυναστείας συμπίπτει μὲ τὸν δέκατον ὀγδοὺν αἰῶνα πρὸ Χριστοῦ. Ἐπὶ τῆς δυναστείας ταύτης τίθενται καὶ τὰ συμβάντα τοῦ Ἰωσήφ ἐν Αἰγύπτῳ· δύο δὲ πρὸ τούτου αἰῶνας, ἦτοι κατὰ τὸν εἰκοστὸν πρὸ Χριστοῦ, κατῆλθε κατὰ τὴν διήγησιν τῆς Παλαιᾶς Διαθήκης εἰς Αἴγυπτον ὁ Ἀδράμ, ὅστις, ὡς εἰκάζουσιν οἱ αἰγυπτιολόγοι, εὔρεν αὐτὴν ὑπὸ τὴν ξένην δυναστείαν διατελοῦσαν τῶν ἐπιδραμέων Ὑξῶς ἢ ποιμένων· ἡ ἐνδεκάτη δυναστεία εἶναι πολλῶ τούτων προ-

γενεστέρα. Καὶ εἶναι μὲν ἀδύνατος πᾶσα συγχρονιστικὴ ἀπόπειρα πρὸς ἀκριδοῇ τῶν χρονολογιῶν ὁρισμὸν πέραν τοῦ εἰκαστοῦ πρὸ Χριστοῦ αἰῶνος, διότι οὐδεμία ἄλλη πρὸς τὸ παρὲν ἐκτός τινων ἱερογλυφικῶν ἐπιγραφῶν σφύζεται μαρτυρία, ἀλλ' ἐπωσδήποτε ἡ ἐποχὴ, καθ' ἣν ἐγράφη ὁ πάπυρος Πρίς, ἀνήκει εἰς τὴν ἀπωτάτην ἀρχαιότητα.

Τὴν μεγίστην αὐτοῦ ἀρχαιότητα μαρτυρεῖ καὶ ὁ χαρακτήρ τῆς γραφῆς. Τὰ ἱερογλυφικὰ σημεῖα, δι' ὧν παριστῶντο ἰδέαι καὶ οὐχὶ φωναί, ὡς διὰ τῶν γραμμάτων τῶν ἀλφαβήτων, εἶναι παλαιότατα, ἡ δ' εὗρεσις αὐτῶν τίθεται ὑπὸ τινων εἰς τοὺς χρόνους τῶν πρώτων Αἰγυπτίων βασιλέων· πρὸς εὐκολίαν εἰτα διατηρηθέντα μόνον ἐν τῇ γραφῇ ἐπὶ σκληρῶν ὕλων ἡπλοποιήθησαν, ὡς γνωστόν, διὰ τὴν ταχυγραφίαν, καὶ αὕτη εἶναι ἡ καλουμένη *ἱερατικὴ γραφή*, κατόπιν δ' ἡ ἀπλοποίησις καὶ ἡ ἀπὸ τῶν πρώτων ἱερογλυφικῶν χαρκτηήρων ἀπομάκρυνσις κατέστη μείζων ἐν τῇ δημοτικῇ γραφῇ. Πάπυροι τινες, ἐν τῷ βρετανικῷ μουσεῖῳ διατηρούμενοι, ἀνήκοντες εἰς τὴν ἐποχὴν περίπου, καθ' ἣν ἔζη ὁ Μωϋσῆς, εἶναι γεγραμμένοι διὰ χαρακτηήρων οὐχὶ καθαρῶς ἱερατικῶν, ἀλλ' ἀπλοποιήσεων ὅμοις τῶν ἱερογλυφικῶν· ἐνῶ ὁ πάπυρος, περὶ οὗ ἐνταῦθα ὁ λόγος, ἀντιτάζει μᾶλλον πρὸς τὴν ἱερογλυφικὴν γραφὴν ἀπέχων πλείοντα τῆς ἱερατικῆς· ἐγγραφή δὴλον ὅτι, ὅτε μόλις ἤρξατο ἀναφαινόμενος ὁ ἱερογλυφικὸς χαρακτήρ τῆς γραφῆς, ἡ ἐγγραφή περιέχει τὴν κατανόησιν αὐτῶν εἰναι ὅπως ἡ μερίστη τῶν δυσχερειῶν, ὥς παρουσιάζει. Ἀγγλος τινὲς ἀπεπειράθη νὰ μεταφράσῃ αὐτὸν ἐν πραγματείᾳ δημοσιευθεῖσῃ ἐν τῇ *Μηνιαίᾳ ἐπιθεωρήσει* (Monthly Review) τοῦ Λονδίνου τῷ 1856 ὑπὸ τὴν ἐπιγραφὴν· «Περὶ ἑνὸς χειρογράφου τῶν χρόνων τοῦ Φοίνικος βασιλέως Ἀσσά», ὅστις ἐβασίλευσεν ἐν Αἰγύπτῳ πρὸ τῆς ἐποχῆς τοῦ Ἀβραάμ· ἀλλὰ φαίνεται ὅτι ἐστηρίχθη ἐπὶ εἰκασίῳν τολμηρῶν, διότι τὰ ἀποτελέσματα, εἰς ἃ κατέληξεν ἕτερος σπουδαῖος αἰγυπτιολόγος, ὁ Chabas, ἐν τῇ *Ἀρχαιολογικῇ ἐπιθεωρήσει* τῶν Παιρισίων (1858), εἶναι ὅλως διάφορα. Ἐκ τῆς ἀκλύτου τοῦ ἀρχαιολόγου τούτου παραθέτομεν βραχέα τινά, καίτοι καὶ αὐτός, ὡς αὐτὸς ὁμολογεῖ, δὲν ἠδυνήθη ἐντελῶς νὰ ἐξηγήσῃ τὸν πάπυρον, οὐδ' εἶναι βέβαιος περὶ τῆς ὀρθότητος τῶν ὧσων ἡρμήνευσεν.

Ὁ πάπυρος Πρίς σύγκειται ἐκ σελίδων 18, ὧν αἱ δύο πρώται χωρίζονται τῶν ἐπιλοίπων διὰ διαστήματος ἑνὸς μέτρου καὶ 33 ὑφεκατομέτρων, ἐνθα ἐπιμελῶς ἀπεξέσθησαν τὰ γραφέντα, βεβαίως ὅπως ἄλλα χρησιμώτερα αὐτῷ γράψῃ ὁ κάτοχος, ὅπερ ὅμως δὲν ἐποίησε. Δὲν εἶναι δὲ πλήρης, διότι αἱ πρώται λέξεις τῆς πρώτης σελίδος ἀποτελοῦσι μέρος φράσεως ἀτελοῦς. Αἱ τρεῖς τελευταῖαι λέξεις τῆς β' σελίδος οὐ εδ-πε=παρῆλθεν, ἐτελείωσε, δεικνύουσι τὸ τέλος τῆς πραγματείας ταύτης. Αἱ λοιπαὶ 16 σελίδες ἀποτελοῦσιν ἑτέραν αὐτοτελῆ καὶ πλήρη πραγματείαν, ἣς περίεργος εἶναι ἡ τὸ τέλος ἐμφαίνουσα φράσις· «Ἐτελείωσεν (ἅπλ.) τῆς ἀρχῆς αὐτοῦ μέχρι τοῦ

τέλους αὐτοῦ, ὡς εὐρηται ἐν τῇ γραφῇ». Ὅπερ δεικνύει ὅτι εἶναι ἀντίγραφον καὶ οὐχὶ τὸ πρωτότυπον λόγου γέροντός τινος φιλοσόφου, οὐ τὸ ὄνομα Πτά - Ὅτεπ ἀναφέρεται ἐν τῷ κειμένῳ.

Αἱ πρῶται δύο σελίδες ἀναφέρουσι γνωμικά τινα, τὰ πλεῖστα ἀκατανόητα. Μεταξὺ τῶν ἄλλων ὑπάρχει καὶ ἡ ἀκόλουθος νουθεσία περὶ ἐξασκήσεως τῆς πατρικῆς ἐξουσίας : « Ἐκδηλούσθω τὸ ὄνομά σου, δείκνυστο διὰ τῶν σῶν λόγων, διάτασσον μετὰ γενναίου φρονήματος καὶ τόλμης· ὡς καρποῦνται οἱ ἔκγονοί σου ἐκ τῆς σῆς διδασκαλίας. Πολλοὶ οἱ τρόποι, δι' ὧν τιμωρεῖ ὁ Θεὸς τὸν ἀπορρίπτοντα αὐτόν. Ὁ οἰκογενειάρχης δύναται νὰ διευθύνῃ τοὺς ἑαυτοῦ ἀπογόνους μετὰ τὸ τέλος τοῦ ἀνθρωπίνου σταδίου αὐτοῦ· εἰς τοῦτον ὀφείλουσι τὴν τροφήν, εἰς τοῦτον καὶ τὸ ὄνομα αὐτῶν». Ἐν τῷ ἐπιλόγῳ δὲ ἐξυμνεῖ ὁ γράψας ἀφελῶς λίαν τὴν ἀξίαν τοῦ ἔργου του. « Ἐὰν οἱ ἄνθρωποι κατανοήσωσι πᾶν τὸ γεγραμμένον ἐν τῇ βίβλῳ ταύτῃ, ὡς τὸ εἶπον συνωδᾷ τοῖς νόμοις περὶ πρώτων στοιχείων τῶν ἀρχῶν, θὰ θέσωσι ταύτην ἐν τοῖς κόλποις αὐτῶν, θὰ ἐπαναλαμβάνωσιν αὐτήν, ὡς γέγραπται, καὶ τὸ κάλλος αὐτῆς θὰ ἀρέσῃ αὐτοῖς ὑπὲρ πᾶν ἄλλο ἀντικείμενον εὐρισκόμενον καθ' ἅπασαν τὴν χώραν, εἴτε ὄρητοι ἴστανται, εἴτε κάθηνται (εἴτε ἐργάζονται, εἴτε ἀναπαύονται) ».

Τὸ δεῦτερον μέρος τοῦ παπύρου, ἐκ 15 σελίδων ἀποτελούμενον, εἶναι, ὡς εἴπομεν ἄνω, μέρος πλήρες τοῦ φιλοσόφου Πτά - Ὅτεπ, ὅστις ἐγράψα καὶ τὸν προηγούμενον λόγον. ὡς εὑρίσκεται ἐκ τοῦ τέλους αὐτοῦ, ἐνθα ἀναφέρεται τὸ ὄνομα τοῦτο. Τὸ πρῶτον μὲν εἶναι εἰσαγωγή, εἶδος ἐπικλήσεως τοῦ θεοῦ Ὁσίριδος· ἡ εἰσαγωγή αὕτη ἀρχεται διὰ τῆς ἐπομένης ζωηρᾶς περιγραφῆς τῆς ἀθλιότητος τῶν γηρατειῶν :

« Λόγος τοῦ δημοσίου ἐφόρου Πτά - Ὅτεπ, ἐπὶ τῆς μεγαλειότητος τοῦ βασιλέως τῆς ἄνω καὶ κάτω Αἰγύπτου Ἀσσᾶ, τοῦ ἐσαεὶ ζῶντος.

« Ὁ δημόσιος ἔφορος Πτά - Ὅτεπ λέγει· — ὦ Ὁσίρις, κύριέ μου, ὁ ἀρχὼν γηράσκει, ὁ μαρασμὸς καταλαμβάνει τὴν θέσιν τῆς ἀνθηρότητος, ἡ ἐξασθένησις ὁσημέραι αὐξεται, οἱ ὀφθαλμοὶ σμικρύνονται, ἡ ἀκοὴ ἀπόλλυται, τὸ θάρρος ἀμβλύνεται· τὸ στόμα κραυγάζει, δὲν ὁμιλεῖ πλέον· ἡ καρδιά μηδενίζεται, δὲν ὑπάρχει πλέον δι' αὐτὴν σκίρτημα χαρᾶς· τόπος καλὸς μεταβάλλεται εἰς τόπον ἀνυπόφορον, ἡ αἰσθησις φεύγει καθ' ὅλοκληρίαν· τὸ γῆρας καθίστησι τοὺς ἀνθρώπους εἰς πάντα δυσαρέστους· ἡ ρίς ἐκλείπει, δὲν ἀναπνέει πλέον· κοπιῶδεις εἰσὶν αἱ κινήσεις καὶ αὐτὴ ἡ ἀνάπαυσις ». Ἀλλὰ τὰ δεινὰ ταῦτα τοῦ γήρατος ἐπακολουθήματα ἐκλείπουσιν, ὅταν τὸν ἄνθρωπον φωτίξῃ ἡ ἐπιστήμη καὶ ἡ σοφία· ταύτην θέλει νὰ διδάξῃ καὶ ἐπικαλεῖται πρὸς τοῦτο τὴν βοήθειαν τοῦ Θεοῦ. Ὁ δὲ Θεὸς ἀποκρίνεται :

« Ἡ ἀγιότης τοῦ Θεοῦ λέγει·

» Δίδαξον αὐτῷ τὸν λόγον τοῦ παρελθόντος· ναί, ἔστι οὗτος τροφὴ τῷ ν

παιδίων καὶ τῶν τελείων ἀνδρῶν. Ὁ κατανοῶν αὐτὸν θὰ βαδίζῃ εἰς τὴν εὐχαρίστησιν τῆς καρδίας. Ὁ λόγος αὐτοῦ δὲν θὰ ἐπιφέρῃ κόρον.»

Ἐκ τοῦ προοιμίου τούτου φαίνεται ὅτι ὁ Πτα - Ὅτεπ ἠρκέσθη νὰ συστηματοποιήσῃ γνωμικὰ καὶ παραγγέλματα, ἀπὸ πολλοῦ χρόνου ἰσχύοντα καὶ τιμώμενα ἐν Αἰγύπτῳ, εἶδος παραδόσεως, ἧς τὴν ἱερότητα ἐπισφραγίζει ἡ αὐθεντία τοῦ Θεοῦ. Εἶναι λυπηρὸν ὅτι ἀδύνατος ἐπὶ τοῦ παρόντος ἀποδίνει ἡ τελεία ἐξήγησις τοῦ λόγου τούτου, ἐξ ἧς πολλὰς ἡδυνάμεθα νὰ ἀρυσθῶμεν πληροφορίας περὶ τῆς ἀρχαιοτάτης φιλοσοφίας τῶν Αἰγυπτίων. Τὰ καταληπτὰ μέρη τοῦ κειμένου περιστρέφονται πρὸ πάντων περὶ τὴν ἀνατροφὴν τῶν παίδων καὶ ἄλλα τινὰ ἠθικὰ κεφάλαια.

Ὁ τίτλος, οὕτως εἰπεῖν, τοῦ συγγράμματος, ὡς ἐπίσης καὶ λεπτομέρεια; τινες περὶ τοῦ συγγραφέως ἀναγινώσκονται εὐθὺς μετὰ τὴν εἰσαγωγὴν. «Ἀρχὴ τῆς κατατάξεως τῶν ἀγαθῶν λόγων, τῶν λεχθέντων ὑπὸ τοῦ εὐγενοῦς ἄρχοντος, τοῦ προσφιλοῦς τῷ Θεῷ, τοῦ υἱοῦ βασιλέως, τοῦ πρεσβυτέρου τοῦ γένους αὐτοῦ, τοῦ δημοσίου ἐφόρου Πτα - Ὅτεπ, ὅπως διδάξῃ τοῖς ἀμαθέσι τὰ στοιχεῖα τοῦ ἀγαθοῦ λόγου πρὸς ἀγαθὸν τῶν ἀκουόντων αὐτοῦ, πρὸς ὄλεθρον τῶν ὑπερπηδόντων αὐτόν.»

Ὡστε ὁ συγγραφεὺς ἦτο υἱὸς βασιλέως, καίτοι δὲ πρεσβύτερος, ὡς λέγει, τοῦ γένους αὐτοῦ, δὲν ἐδασίλευσεν ὁμῶς διὰ τὸ ὄνομά του δι' οὐδενὸς σημείου δεικνύοντος τὴν βασιλικὴν αἰτίαν συνοδεύεται ἐν τῷ χειρογράφῳ. Ἐν τῷ τέλει ἀναφέρει τὴν ἡλικίαν του, ἥτις ἦτο λίαν προδεδηκυῖα, καὶ ἐκφράζει τὴν πρὸς τὸν βασιλέα πίστιν αὐτοῦ.

«Γέγονα ἀρχαῖος τῆς γῆς, διήνυσα ἑκατὸν ὀκτὼ ἔτη τῆς ζωῆς διὰ χάρισματος τοῦ βασιλέως καὶ ἐπινεύσεως τῶν ἀρχαιοτέρων ἐκπληρῶν τὸ καθήκον μου πρὸς τὸν βασιλέα εἰς τὸν τόπον τῆς εὐνοίας» (;).

Τοιοῦτον ἐν συντόμῳ τὸ ἀρχαιότερον βιβλίον ἐκ τῶν σφζομένων νῦν ἐν τῷ κόσμῳ.

